

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ZPIZ-2

s poudarkom predstavitve poklicnega
upokojevanja

Zdenko Lorber

zdenko.lorber@szs-alternativa.si

Januar 2013

Pravica do starostne pokojnine

ZPIZ-1

2012

ZPIZ-2

m		ž			m + ž		
65/15	&	63/15	zd	✓	}	65/15	zd
63/20	&	61/20	pd	✓			
58/40	&	58/38	pd	ženske prehodno obdobje	}	60/40	pd
		zaposlitev pred 18 letom		57,4/37,9		brez dokupa	
		55/38					

Prehodna obdobja za starostno upokojitev

ZPIZ 1	65/63 let + 15 let zavarovalne dobe ZPIZ-1				63/61 let + 20 let pokojninske dobe ZPIZ-1				58 let + 40/38 let pokojninske dobe ZPIZ-1			
ZPIZ 2												
m/ž	Moški		Ženske		Moški		Ženske		Moški		Ženske	
	Star.	Doba	Star.	Doba	Star.	Doba	Star.	Doba	Star.	Doba	Star.	Doba
2012	65	15	63	15	63	20	61	20	58	40	57,4	37,9
2013	65	15	63,6	15	63,6	20	61,6	20	58,4	40	58	38,4
2014			64	15	64	20	62	20	58,8	40	58,4	38,8
2015			64,6	15	64,6	20	62,6	20	59	40	58,8	39
2016			65	15	65	15	63	20	59,4	40	59	39,4
2017							63,6	20	59,8	40	59,4	39,8
2018							64	20	60	40	59,8	40
2019							64,6	20			60	40
2020							65	15				

Pravica do predčasne pokojnine

m + ž
60/40 pd

- v primeru dokupa pokojninske dobe (do pet let)
- v primeru uveljavljanja dodane dobe (edina dodana doba ostaja ODPZ oz. poklicno zavarovanje - 3 mesece na leto)

SPLOŠNO

Malus za vsak mesec manjkajoče starosti do 65. leta starosti znaša 0,3 % na mesec. Malus je trajen; za 5 let = (-18%).

IZJEMA

- Malus **se ne upošteva** za zavarovance, ki so najmanj 16 let (m) oz. 15 let (ž) delali na delovnih mestih (skupno):
- delovne dobe s povečanjem pred 2001 +
 - ODPZ od 2001 do 2013 +
 - poklicnega zavarovanja po letu 2013

	Prehodno obdobje			
Zpiz 1	m		ž	
Zpiz 2	58/40 & 58/38 ZPIZ-1			
m/ž	Moški		Ženske	
	star.	doba	star.	doba
2012	58	40	57,4	37,9
2013	58,4	40	58	38,4
2014	58,8	40	58,4	38,8
2015	59	40	58,8	39
2016	59,4	40	59	39,4
2017	59,8	40	59,4	39,8
2018	60	40	59,8	40
2019			60	40

1. Znižanje starostne meje zaradi otrok

ZPIZ-1	Število otrok	1. otrok	2. otrok	3. otrok	več otrok	znižanje največ do:	
						m	ž
- za vsakega otroka za katerega je zavarovanec skrbel in vzgajal vsaj 5 let	znižanje:	8 m	20 m	36 m	20 m	58 let	56 let
- kdo od staršev bo znižanje uveljavil se starša sporazumno dogovorita	prehodn o obd. po ZPIZ-1 je bilo v letu 2012:	6. m 15 dni	16. m 8 dni	29. m 8 dni	16. m 8 dni se za vsakega prišteje k znižanju za tri	58	53

ZPIZ-2	Število otrok	1. otrok	2. otroka	3. otroci	4. otroci	5 in več otrok	znižanje max. do:	
							m	ž
- za vsakega otroka za katerega je zavarovanec skrbel v prvem letu njegove starosti	znižanje:	6 m	16 m	26 m	36 m	48 m		
-do znižanja je upravičena ženska, razen če je nadomestilo iz naslova starševstva prejemal moški	65/15	Pogoj najmanj 38 let pokojninske dobe brez dokupa					61	61
	60/40	Pogoj najmanj 40 let pokojninske dobe brez dokupa					58	56

2. Znižanje starostne meje zaradi služenja vojaškega roka

ZPIZ-1 "kot dodana doba k pokojninski dobi"

Za izpolnitev pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine, se poleg pokojninske dobe upoštevajo tudi leta zaključenega študija na dodiplomskem in podiplomskem šolanju in dejanski čas obveznega vojaškega roka, nadomestne civilne službe ali čas osnovnega usposabljanja za rezervni sestav policije, razen če niso ta obdobja že všteta v pokojninsko dobo. Navedena obdobja se upoštevajo kot dodana doba.

ZPIZ-2 "znižanje starostne meje za upokojitev"

Znižanje starostne meje znaša dve tretjini dejanskega trajanja služenja vojske (npr. za 12 m. služenja – 8 m. znižanja starostne meje)

Upokojitveni pogoj	Pogoj dosežene pokojninske dobe	znižanje max. do:	
		m	ž
65/15	najmanj 38 let pokojninske dobe brez dokupa	63	/
60/40	najmanj 40 let pokojninske dobe brez dokupa	58	/

3. Znižanje starostne meje zaradi dela pred 18. letom starosti

ZPIZ-1 "znižanje starostne meje – (ž)"

Znižanje starostne meje zajema v letu 2012 11/12 časa trajanja obveznega zavarovanja pred 18. letom starosti

Pogoj starosti in pokojninske dobe	znižanje max. do:	
	m	ž
57 let in 4 mesece starosti in 37 let in 9 mesecev dobe	/	53

ZPIZ-2 "znižanje starostne meje - (m+ž)"

Znižanje starostne meje zajema ves čas trajanja obveznega zavarovanja pred 18. letom starosti

Upokojitveni pogoj	Pogoj dosežene pokojninske dobe	znižanje max. do:	
		m	ž
60/40	najmanj 40 let pokojninske dobe brez dokupa	58	57*

* do izteka prehodnega obdobja v 2019 je lahko najnižja starost 56 let.

Določitev pokojninske osnove

ZPIZ-1

Starostna pokojnina se odmeri od mesečnega povprečja plač, ki jih je zavarovanec prejel, oziroma zavarovalnih osnov, od katerih so mu bili obračunani prispevki, v **katerihkoli zaporednih 18. letih zavarovanja po 1. 1. 1970**, ki so zanj najugodnejša (v nadaljnjem besedilu: pokojninska osnova).

ZPIZ-2

Starostna pokojnina se odmeri od pokojninske osnove, ki jo tvori mesečno povprečje osnov za posamezno leto zavarovanja. Za izračun pokojninske osnove se upoštevajo osnove iz prejšnjega odstavka zmanjšane za povprečno stopnjo davkov in prispevkov v RS iz **katerihkoli zaporednih 24 let zavarovanja** od 1.1.1970 naprej, ki so za zavarovanca najugodnejše.

Prehodno obdobje							
Leto	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Št. let	18	19	20	21	22	23	24

Preračun pokojninskih osnov posameznih let

- Osnove iz posameznih let se preračunajo z valorizacijskimi količniki, ki jih vsako leto objavi minister za delo.
- Valorizacija **je odvisna le od gibanja (rasti) povprečnih plač** v RS v posameznem letu glede na prejšnje leto.
- **Ni več valorizacije na podlagi rasti pokojnin** kot po ZPIZ-1. Od leta 2005 je bila valorizacija negativna, ker je rast pokojnin zaostajala za rastjo plač.

Določitev najnižje pokojninske osnove

- Najnižja pokojninska osnova se določi 1. januarja vsako leto in znaša 76,5% povprečne mesečne plače v RS v preteklem letu, zmanjšane za davke in prispevke, po povprečni stopnji v RS.
- Najnižja pokojninska osnova več ni odvisna od usklajevanja pokojnin kot po ZPIZ-1
- Razmerje med najnižjo in najvišjo pokojninsko osnovo je 1: 4
- (v letu 2012 je bilo to razmerje neto: **515 eur & 2.204,64 eur**)

Določitev odstotka za odmero starostne pokojnine

0 15 ... pokojninska doba ... 40

Pokojninske dobe (let)	15	16	17	18	36	37	38	39	40
Moški %	26	27,25	28,5	29,75	+ 1,25% na leto	52,25	53,5	54,75	56	57,25
Ženske %	29	30,,25	31,5	32,75		55,25	56,5	57,75	59	60,25

- po ZPIZ-1 odmerni odstotek pada. Od 85% v letu 2000 bi leta 2024 znašal 72,5% (bruto). (v letu 2012 je odmerni odstotek znašal **78,5%**)
- po ZPIZ-1 se je odmerni odstotek **množil** z valorizacijskim količnikom, ki je od leta 2005 negativen (v letu 2012 = **0,732**)
- ZPIZ-2 določa neto odmerni odstotek (**57,25% m, 60,25% ž**), **ki je fiksni**
- Za ženske je v prehodnem obdobju do leta 2022 - glede na leto njihove upokojitve - določena ugodnejša odmera, kot je predstavljena v tabeli

Malusi po ZPIZ-2

Pri odmeri predčasne pokojnine

Predčasna pokojnina se za vsak mesec manjkajoče starosti do dopolnitve 65 let starosti zmanjša za 0,3 %. Zmanjšanje pokojnine po določbah tega člena je trajno. Za pet let lahko znaša zmanjšanje 18%.

Bonusi po ZPIZ-2

Bonus za delo preko 40 let

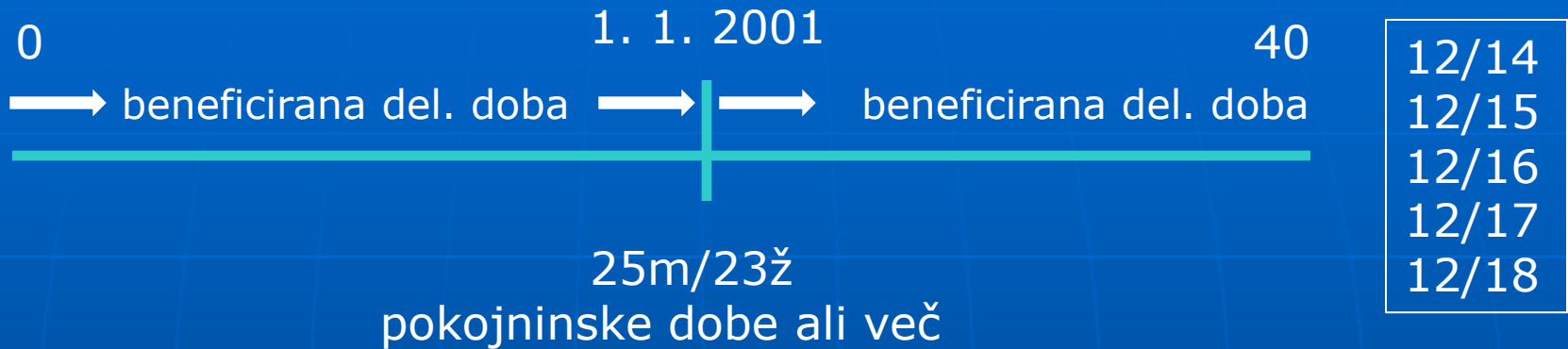
Kdor izpolni pogoj 60/40 brez dokupa (upoštevajo se tudi prehodno obdobje do 2019) in ostane v zavarovanju, se mu trije meseci pokojninske dobe brez dokupa (za največ 3 leta) vrednotijo v višini 1%.

	41	42	43
ZPIZ-1	3%	2,6%	2,2%
ZPIZ-2	4%	4%	4%

Izplačilo dela predčasne ali starostne pokojnine

Kdor ob izpolnitvi pogojev za pridobitev pravice do predčasne ali starostne pokojnine ostane v zavarovanju, se mu, če se za to odloči, od prvega naslednjega dne, po vložitvi zahteve, mesečno **izplačuje 20 % predčasne ali starostne pokojnine**, vendar največ do dopolnitve 65 starosti.

Starostna upokojitev za tiste s celotno beneficirano dobo (velja za tiste, ki so imeli 1.1.2001 25 let pokojninske dobe ali več)

Razlika: ZPIZ-1: 58/40 & ZPIZ-2: 60/40.

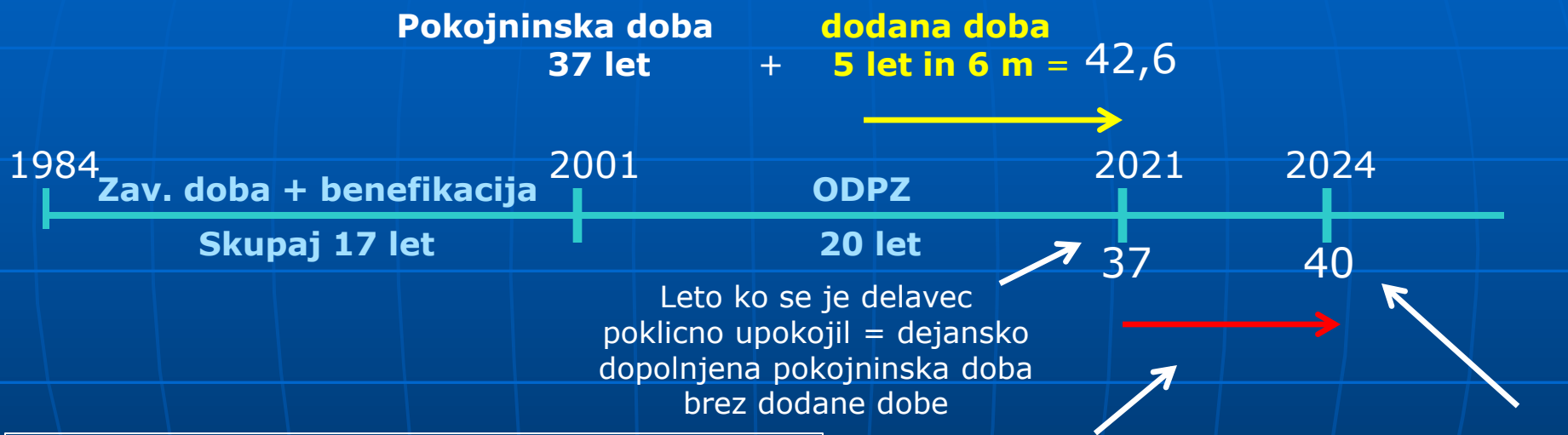
Po ZPIZ-2 se celotna pridobljena beneficirana doba za znižanje starostne meje za pridobitev starostne pokojnine odšteva **od 60 let** oz. od let navedenih v prehodnem obdobju do leta 2018. V ZPIZ-1 se je odštevalo od **58 let**.

ZPIZ-2, 398 člen, 1. odstavek

Zavarovanci, ki so na dan 1. januarja 2001 delali na delovnih mestih, na katerih se jim je štela zavarovalna doba s povečanjem in imeli najmanj 25 let (moški) ali 23 let (ženske) pokojninske dobe, imajo še naprej pravico do štetja zavarovalne dobe s povečanjem in do znižanja starostne meje za pridobitev pravice do starostne pokojnine, določene v četrtem in petem odstavku po predpisih, ki so veljali do uveljavitve ZPIZ-1.

Poklicna upokožitev I.

- Ko znaša pokojninska doba **skupaj** z dodano dobo **42,6** let (upošteva se tudi beneficirana delovna doba)
- Če sredstva na računu zadoščajo za izplačilo poklicne pokojnine

Kdaj se lahko ta delavec starostno upokoži?

- po izteku obdobja prejemanja poklicne pokojnine, ko doseže 40. let pokojninske dobe in
- ne glede na leto starosti delavca

Dodana doba = $\frac{1}{4}$ vključenosti v ODPZ = 3 mesece na leto zavarovalne dobe.

Poklicna upokožitev II.

- Delavec se lahko poklicno upokoži, ko znaša pokojninska doba **skupaj** z dodano dobo **najmanj 40 let** (upoštevata se tudi beneficirana delovna doba) in ko glede na stopnjo povečanja na delovnem mestu, kjer se je štela zavarovalna doba s povečanjem, doseže naslednjo starost:

stopnja	Moški & ženske
12/14	56
12/15	55
12/16	54
12/17	53
12/18	52

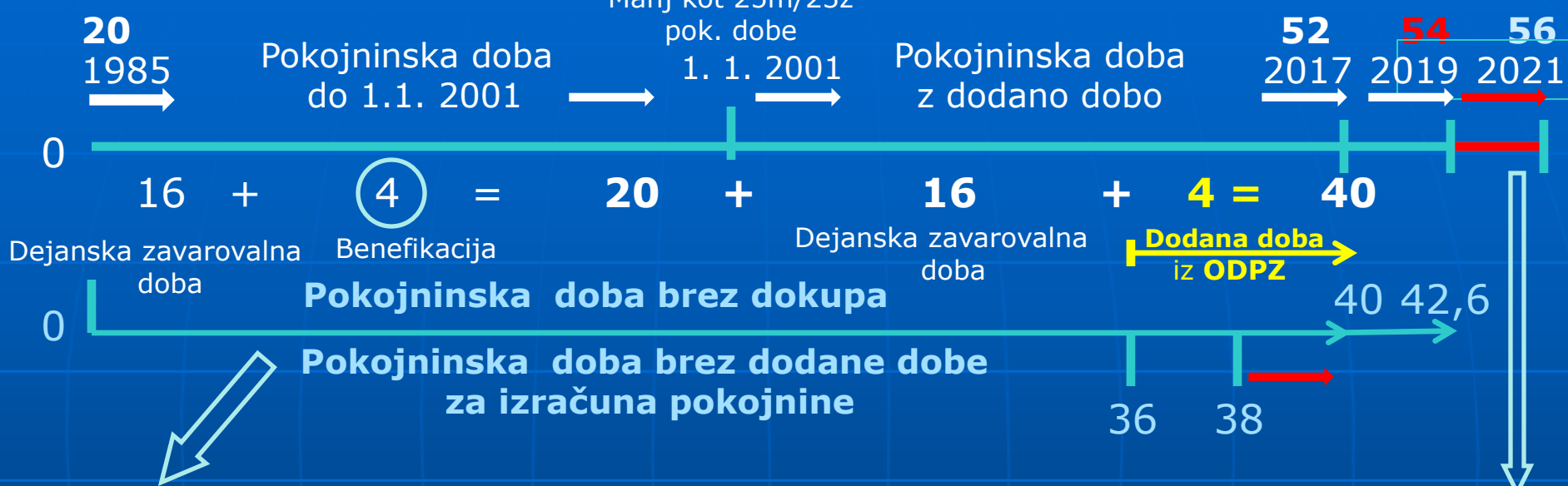
- Če sredstva na računu zadoščajo za izplačilo poklicne pokojnine

Kdaj se lahko ta delavec starostno upokoži?

Zbrano benefikacijo odštetejemo od starostnega pogoja 60 let oz. od let v prehodnem obdobju do leta 2019 in dobimo starost, ko se lahko ta delavec starostno upokoži.

Starostna upokožitev za t.i. "mešance"

to so zavarovanci, ki so delali na t.i. beneficiranih del. mestih pred in po 1. 2001

Zbrano benefikacijo odštejem od starostnega pogoja 60 let oz. od let v prehodnem obdobju do 2019 in dobim starost, ko se lahko starostno upokožim.

60 - 4 = 56 let star

Pogoj je, da dosežem 40 let pok. dobe z dodano dobo. Če sem skupno delal 16 let (m) oz. 15 let (ž) na benef. del. mestih oz. delovnih mestih ODPZ nimam malusov.

60/40

Poklicna pokojnina 2 leti

Dodana doba se šteje se kot pokojninska doba brez dokupa pri ugotavljanju pogojev za pridobitev pravic in se ne upošteva za izračun višine pravic.

Ni več omejevanja odštevanja beneficirane delovne dobe!

ZPIZ 1, 402. člen 2. odstavek

stop / leto	12/14		12/15		12/16		12/17		12/18	
	moški	ženska	moški	ženska	moški	ženska	moški	ženska	moški	ženska
2000	53	48	50,5	45,5	48,5	43,5	46,5	41,5	45	40
2001	53,5	48,5	51	46	49	44	47	42	45,5	40,5
2002	54	49	51,5	46,5	49,5	44,5	47,5	42,5	46	41
2003	54,5	49,5	52	47	50	45	48	43	46,5	41,5
2004	55	50	52,5	47,5	50,5	45,5	48,5	43,5	47	42
2005	55,5	50,5	53	48	51	46	49	44	47,5	42,5
2006	56	51	53,5	48,5	51,5	46,5	49,5	44,5	48	43
2007	56,5	51,5	54	49	52	47	50	45	48,5	43,5
2008	57	52	54,5	49,5	52,5	47,5	50,5	45,5	49	44
2009	57,5	52,5	55	50	53	48	51	46	49,5	44,5
2010	58	53	55,5	50,5	53,5	48,5	51,5	46,5	50	45

ZPIZ 2 , ki ga je sprejel Svetlik, 398. člen 2. odstavek

stop / leto	12/14		12/15		12/16		12/17		12/18	
	moški	ženska	moški	ženska	moški	ženska	moški	ženska	moški	ženska
2011	58,5	53,5	56	51	54	49	52	47	50,5	45,5
2012	59	54	56,5	51,5	54,5	49,5	52,5	47,5	51	46
2013	59,5	54,5	57	52	55	50	53	48	51,5	46,5
2014	60	55	57,5	52,5	55,5	50,5	53,5	48,5	52	47
od 2015 naprej	60,5	55,5	58	53	56	51	54	49	52,5	47,5

Kakšna bo višina poklicne pokojnine?

Poklicna pokojnina ne more biti nižja od starostne pokojnine glede na dopolnjeno pokojninsko dobo brez dodane dobe.

Obremenitve poklicne pokojnine

- zdravstveno zavarovanje po stopnji 5,96%,
- prostovoljna vključitev v pokojninsko zavarovanje. Z zakonom ali KP se lahko določi, da prispevke plačuje delodajalec,
- davčna obremenitev poklicne pokojnine bo opredeljena v področni dohodninski zakonodaji.

Kaj če ne bo dovolj sredstev za izplačilo pok. pokojnine?

V prvem letu po pridobitvi pravice država pokrije razliko do **80%** starostne pok. brez dodane dobe. Od drugega leta, ko zavarovanec pridobi pravico, pa država pokrije razliko do **90%**.

Država pokrije razliko sredstev tistim zavarovancem, ki so:

- delali na delovnih mestih, kjer se je štela delovna doba s povečanjem pred letom 2001 in so bili vključeni v poklicno zavarovanje po letu 2001,
- bili najmanj 16 let (m) oz. 15 let (ž) poklicno zavarovani (sem se šteje tudi delovna doba s povečanjem pred letom 2001),
- bili najmanj $\frac{3}{4}$ obdobja po letu 2001 vključeni v poklicno zavarovanje.

Odložitev realizacije poklicne pokojnine

- pravica do enkratnega izplačila vseh sredstev, ki jih je zbral na svojem računu do uveljavitve ZPIZ-2,
- po uveljavitvi ZPIZ-2 bo enkraten dvig zbranih sredstev omogočen le do višine sredstev 5.000 EUR,
- sredstva se lahko brezplačno prenesejo v dodatno zavarovanje, kjer zavarovanec pridobi pravico do dodatne (rentne) pokojnine,
- v primeru, da bo zavarovanec izpolnil pogoje za pridobitev poklicne pokojnine, delodajalec ne bo več obvezen plačevati prispevkov za poklicno pokojninsko zavarovanje.

Dokup pokojninske dobe

- na splošno je možen dokup do 5 let pokojninske dobe (brez razloga). Osnova takšnega dokupa = 80% plače delavca oz. najmanj 80% povprečne plače v RS,
- izjemo predstavlja dokup dodane dobe, kjer znaša osnova za dokup 80% povprečne plače v RS.
- z zakonom ali KP se lahko dogovori, da dokup opravi delodajalec
- dokup lahko opravi tudi zavarovanec s sredstvi iz ODPZ

Višina prispevne stopnje

ZPIZ-1

Višina prispevka je bila odvisna od razvrstitve posameznega delovnega mesta (do spremembe pok. načrta - 1. 06. 2010 =) :

- I. 4,20%
- II. 6,25%
- III. 8,40%
- IV. 10,55%
- V. 12,60 %

ZPIZ-2

Določena je v zakonu in znaša najmanj:

10,55%

Ostaja 12,60 %

Revizija delovnih mest

- merila in kriterije v roku 6 mesecev soc. partnerji sprejmejo soglasno
- socialni partnerji sodelujemo pri pripravi uredbe (sprejeta bo v roku 6. mesecev)
- socialni partnerji sodelujemo pri delu komisije, ki bo odločala obveznosti poklicnega zavarovanja

Sprejem pok. načrta, odbor sklada, višina stroškov

- pok. načrt se sprejema s socialnimi partnerji,
- ustanovi se odbor sklada ODPZ (sindikati 5, delodajalci 3, vlada 4)
- višina stroškov sklada je omejena (vstopni 2,5%, izstopni 0,5, U.P 1%)

Varstvo pričakovanih pravic – pod določenimi pogoji je do 30. junija 2013 možno upokojevanje po ZPIZ-1

“Zavarovanec, ki mu bo na podlagi postopkov ugotavljanja prenehanja potreb po delu večjega števila delavcev v skladu z ZDR, o katerih je bil ZRSS obveščen pred 31.12.2012, odpovedana pogodba o zaposlitvi iz poslovnih razlogov do 31.06.2013 se lahko upokoji po ZPIZ-1, pod pogojem, če mu na dan 31.12.2012 manjka za pridobitev pravice po ZPIZ-1 do tri leta starosti in tri leta pokojninske dobe ali manj.”

SZS Alternativa vodi mednarodni projekt na temo poklicnega upokojevanja

SZS Alternativa je uspela pridobiti mednarodni projekt, ki je financiran v okviru Norveškega finančnega mehanizma. V okviru projekta »Decent retirement«, kjer kot partnerji sodelujejo še ZSSS, GZS, MDDSZ in partnerski sindikat iz Norveške, bomo podrobneje proučili sisteme poklicnih pokojninskih zavarovanj v Evropi, opravili simulacijo rešitev poklicnega zavarovanja v ZPIZ-2, proučevali izhodišča za oblikovanje meril in kriterijev za določitev delovnih mest poklicnega zavarovanja po ZPIZ-2 in oblikovali primerno platformo za socialni dialog o problematiki poklicnega pokojninskega zavarovanja tudi v prihodnje.